

ԻՐԱԿԱՆ ՇԱՀԱՌՈՒՆԵՐԻ ԹԱՓԱՆՑԻԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՔԱՐՏ
ԲԻԶՆԵՍԻ ՀԱՄԱՐ

1 Ո՞Վ Է ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆ ՇԱՀԱՌՈՒՆ. ԻՆՉՈՒ՞ Է ԿԱՐԵՎՈՐ ՈՒՆԵՆԱԼ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆ ՇԱՀԱՌՈՒՆԵՐԻ ՌԵԵՍՏՐ

Կազմակերպության իրական շահառուն այն անհատն է, ում սեփականության իրավունքով պատկանում են ընկերության բաժնետոմսերը (բաժնեմաս) կամ այն անհատը, որն այլ միջոցներով վերահսկում է կազմակերպությունը:

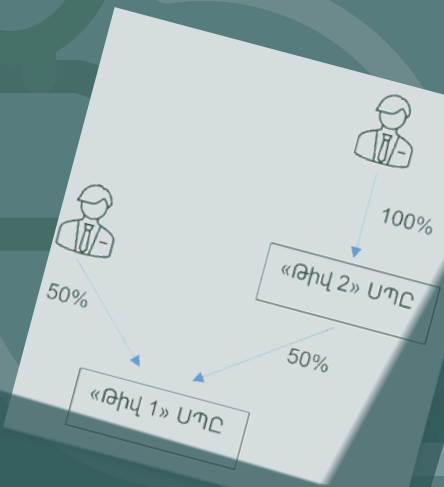
Ինչո՞վ է տարբերվում ընկերության սեփականատերը իրական շահառուից

Ընկերության բաժնետոմսի (բաժնեմասի) սեփականատեր կարող է լինել նաև մեկ այլ ընկերություն: Այդպիսի դեպքերում ընկերության իրական շահառուն այն անհատն է, որը գտնվում է ընկերության սեփականության շղթայի վերջում:

Եթե ընկերության բանետոմսերը (բաժնեմասը) պատկանում են անհատի, ապա ընկերության մասնակիցը և ընկերության իրական շահառուն կարող են համընկնել:

Եթե, օրինակ, ընկերության բաժնետոմսերը պատկանում են մեկ այլ՝ երկրորդ ընկերության, ապա ընկերության սեփականատերը կլինի այդ ընկերությունը, իսկ իրական շահառուն՝ այն անհատը, ում պատկանում են երկրորդ ընկերության բաժնետոմսերը:

Ընկերության և իր իրական շահառուների միջև կարող է լինել նաև ավելի բարդ սեփականության շղթա, որտեղ առկա են տարբեր երկրներում գրանցված բազմաթիվ ընկերություններ:

Ինչու՞ է կարևոր իրական շահառուների բացահայտումը

Կազմակերպությունների իրական շահառուների բացահայտումը կարևոր կանխարգելիչ գործիք է ֆինանսական հանցագործությունների բացահայտման համար, հատկապես՝ փողերի լվացման և կոռուպցիայի դեմ պայքարի ոլորտում:

Իրական շահառուների բացահայտման համակարգը նվազեցնում է ընկերություններ գրանցելու միջոցով անանուն հանցանքներ կատարելու գրավչությունը և թույլ է տալիս արդյունավետ բացահայտել արդեն կատարված իրավախախտումները:

2

Ո՞Ր ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԵՎ ԻՆՉՊԵ՞Ս ՊԵՏՔ Է ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵՆ ԻՐԱԿԱՆ ՇԱՀԱՌՈՒՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՅՏԱՐԱՐԱԳԻՐ

Իրական շահառուների վերաբերյալ հայտարարագիր այսուհետ պետք է ներկայացնեն Հայաստանում գրանցված բոլոր իրավաբանական անձինք՝ հետևյալ փուլերով.

- 2021թ.-ի սեպտեմբերի 1-ից հայտարարագրման համակարգին միանում են հանրային ծառայությունների կարգավորվող ոլորտի կազմակերպությունները և հեռուստառադիոընկերությունները: Այս ընկերությունները հայտարարագիր ներկայացնում են մինչ **2021թ. նոյեմբերի 1-ը:**
- 2022թ.-ի հունվարի 1-ից հայտարարագրման համակարգին միանում են բոլոր առևտրային կազմակերպությունները, բացի այն սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերություններից, որոնց մասնակիցները միայն անհատներ են՝ մասնակիցների ցանկում առկա չէ որևէ ընկերություն: Այս ընկերությունները հայտարարագիր ներկայացնում են մինչ **2022թ. մարտի 1-ը:**

- 2023թ.-ի հունվարի 1-ից հայտարարագրման համակարգին միանում են այն սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունները, որոնք ունեն միայն ֆիզիկական անձ մասնակիցներ, ինչպես նաև բոլոր ոչ առևտրային կազմակերպությունները՝ ՀԿ, հիմնադրամները, կուսակցությունները և այլն: Սրանք հայտարարագիր ներկայացնում են մինչ **2023թ.-ի մարտի 1-ը**:

Կազմակերպությունները տվյալները պետք է ներկայացնեն առցանց՝ bo.e-register.am կայքի միջոցով և թարմացնեն իրական շահառուների փոփոխվելու մասին իմանալուց հետո 40 օրվա ընթացքում:

Եթե տարվա ընթացքում փոփոխություններ տեղի չեն ունենում, ապա կազմակերպությունը էլեկտրոնային համակարգի միջոցով մինչև յուրաքանչյուր տարվա փետրվարի 20-ը հաստատում է, որ իր իրական շահառուների տվյալներն արդիական են:

Հայտարարագրի ձևը հասանելի է [նաև այստեղ](#):

3

Ի՞նչ սանհիստիաներ են կիրառելի իրական շահագործողների բացառապես կանոնների խախտման դեմ

Իրական շահագործողների հայտարարագրման հետ կապված օրենսդրական կանոնների խախտումները կարող են առաջացնել երեք բնույթի հետևանքներ.

Վարչական պատասխանատվություն

Կազմակերպության պաշտոնատար անձի նկատմամբ վարչական պատասխանատվություն կարող է կիրառվել հետևյալ արարքների համար՝

- Հայտարարագիրը չներկայացնելը,
- Հայտարարագիրը կարգի խախտմամբ ներկայացնելը,
- Անզգուշությամբ սխալ կամ ոչ ամբողջական տվյալ ներկայացնելը,
- Պատշաճ ուսումնասիրության կանոնները խախտելը:

Վարչական վարույթ հարուցելուց հետո մինչև պատասխանատվության ենթարկվելու վերաբերյալ որոշում կայացնելը օրենքի խախտումը շտկելու դեպքում անձը ենթակա չէ պատասխանատվության:

Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ օրենսգրքի 169.29-րդ հոդված:

Քրեական պատասխանատվություն

Կազմակերպության պաշտոնատար անձի, իրական շահառուի կամ մասնակցի նկատմամբ քրեական պատասխանատվություն կարող է կիրառվել դիտավորությամբ կատարված հետևյալ արարքների համար՝

- Կեղծ տվյալ ներկայացնելը կամ ներկայացման ենթակա տվյալը թաքցնելը,
- Կազմակերպության մասնակցի կամ իրական շահառուի կողմից հայտարարագիրը ներկայացնող կազմակերպությանը կեղծ տվյալ ներկայացնելը կամ ներկայացման ենթակա տվյալը թաքցնելը կամ նշված կազմակերպության հարցմանը չպատասխանելը:

Կազմակերպության լուծարում դատական կարգով

3 տարի անընդմեջ հայտարարագիր չներկայացնելու կամ իրական շահառուների բացահայտման օրենսդրական կանոններն այլ կերպ բազմակի կամ կոպիտ խախտելու դեպքում Իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի գործակալությունը կարող է դիմել դատարան՝ իրավաբանական անձին լուծարելու պահանջով:

Քրեական օրենսգրքի 216.1-ին հոդված (Նոր քրեական օրենսգրքի 294-րդ հոդված):

4

ԻՆՉՊԵՍ ՀԱՅՏՆԱԲԵՐԵԼ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱԿԱՆ ՇԱՀԱՌՈՒՆԵՐԻՆ ԵՎ ԼՐԱՑՆԵԼ ՀԱՅՏԱՐԱՐԱԳԻՐԸ

Կազմակերպության ղեկավարումն իրականացնող անձը, օրինակ՝ գործադիր տնօրենը, պարտավոր է ողջամիտ ջանքեր գործադրել իր կազմակերպության իրական շահառուներին հայտնաբերելու և նրանց տվյալները ստանալու համար:

Կարող է հարցումներ անել մասնակից կազմակերպության ներկայացուցիչներին՝ խնդրելով տրամադրել իրական շահառուների մասին տեղեկություններ: Պարտավոր են պատասխանել կազմակերպության հարցումներին 20 օրվա ընթացքում:

Կազմակերպությունը ստանում է իրական շահառուների անձնական տվյալները և այդ անձանց իրական շահառու լինելը հիմնավորող փաստաթղթեր, ինչպես նաև հայտարարագրի լրացման համար էական այլ փաստաթղթեր:

«Իրավաբանական անձանց պետական գրանցման, իրավաբանական անձանց առանձնացված ստորաբաժանումների, հիմնարկների և անհատ ձեռնարկատերերի պետական հաշվառման մասին» օրենքի 60.2-րդ հոդված:

- Եթե կազմակերպության իրական շահառուն օտարերկրյա քաղաքացի է, ապա վերջինիս անձը հաստատող փաստաթղթերը վավերացված և թարգմանված ներկայացվում են Իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի գործակալություն:
- Մնացած բոլոր փաստաթղթերը պետք է պահպանվեն կազմակերպության կողմից՝ ոչ պակաս, քան 5 տարի, այն պահից, երբ համապատասխան անձը դադարում է լինել կազմակերպության իրական շահառու:

Իրական շահառուների վերաբերյալ հայտարարագիրը ներկայացվում է էլեկտրոնային, կազմակերպության տնօրենի կամ լիազորված ներկայացուցչի կողմից bo.e-register.am կայքում: Լրացվում են կազմակերպությանը վերաբերելի դաշտերը, գեներացված ֆայլում դրվում է էլեկտրոնային ստորագրություն և էլ. համակարգի միջոցով ուղարկվում է պետական ռեգիստրի գործակալություն:

Հայտարարագրի ձևը հաստատված է Արդարադատության նախարարի՝ 2021 թվականի օգոստոսի 8-ի թիվ 416-Ն հրամանով:

5

ԻՆՉՊԵՐՍ ՍՏԱՆԱԼ ԻՐԱԿԱՆ ՇԱՀԱՌՈՒՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՕԳՏԱԳՈՐԾԵԼ ԴՐԱՆՔ

Կազմակերպությունների իրական շահառուների տեղեկությունները հասանելի են e-register.am կայքում: Կայքում հնարավոր է իրականացել որոնում ինչպես ըստ կազմակերպության, այնպես էլ՝ ըստ իրական շահառու ֆիզիկական անձի:

Իրական շահառուների վերաբերյալ տեղեկությունները հնարավոր է՝

- Դիտել որպես հայտարարագիր առցանց եղանակով,
- Դիտել գծապատկերով, որտեղ երևում է կազմակերպության սեփականության շղթան,
- Տպել կամ պահպանել pdf ֆորմատով,
- Ներբեռնել **json** ֆորմատով: JavaScript Object Notation ֆորմատը թույլ է տալիս տեքստային տվյալները ցուցադրել համակարգված տեսքով: Տվյալները ներբեռնելուց հետո դրանք կարելի վերլուծել համակարգչային այլ գործիքների օգտագործմամբ:

Այսպիսի տվյալները կարող են օգտագործվել օրինակ լրագրողների կողմից հանրային հետաքրքրություն ներկայացնող ոլորտներում հետազոտությունների իրականացման համար կամ պետական մարմինների կողմից հանցավոր սխեմաների կամ ֆինանսական չարաշահումների բացահայտման համար:

Այդպես օրինակ՝ Միացյալ Թագավորության և Ուկրաինայի իրական շահառուների ռեգիստրների տվյալները օգտագործվել են 2020 թվականի օգոստոսի 4-ին Բեյրութում տեղի ունեցած պայթյունի հետ կապված անհատներին բացահայտելու նպատակով:

Միացյալ Թագավորության Իրական շահառուների ռեգիստրի տվյալները նաև արդյունավետորեն օգտագործվում են ապօրինի հարստացած պաշտոնյաներին բացահայտելու և ձեռք բերված գույքը բռնագրավելու նպատակով, ինչպես դա տեղի ունեցավ 2018թ.-ին Ադրբեջանի Միջազգային պետական բանկի նախկին նախագահ Ջ. Հաջիևին բացահայտելու գործում, որը երկրից դուրս էր բերել 9 միլիարդ դոլար, իսկ լվացված փողերի մի մասով ՄԹ-ում ձեռք բերել շքեղ և թանկարժեք մի քանի անշարժ գույք:

CIPE

Բիզնեսի համար այս տեղեկատվական քարտերը պատրաստել է Ինֆորմացիայի ազատության կենտրոնը Միջազգային մասնավոր ձեռնարկատիրության կենտրոնի (CIPE) ֆինանսավորմամբ:

ԻՆՖՈՐՄԱՑԻԱՅԻ ԱԶԱՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Հասցե՝ ք. Երևան, Բուզանդի 1/3.
4-րդ հարկ
Էլ. փոստ՝ foi@foi.am

www.foi.am,
www.givemeinfo.am

